

บทคัดย่อ

รายงานการวิจัย เรื่อง “การศึกษาทบทวนสถานภาพและแนวโน้มการจัดการสิ่งแวดล้อม (Environmental Review) ของไทยเพื่อเตรียมความพร้อมในการเจรจาเขตการค้าเสรีไทย-สหรัฐอเมริกา” มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อ วิเคราะห์ประเมินผลกระทบทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมซึ่งคาดว่าจะเกิดขึ้นจากการทำข้อตกลงการค้าเสรีกับสหรัฐฯ เพื่อสามารถกำหนดท่าทีในการเจรจากับสหรัฐฯ ในประเด็นต่างๆ ได้ และยังเป็นประโยชน์ในการกำหนดทิศทางและแนวทางการปรับปรุงการจัดการสิ่งแวดล้อมของไทยในอนาคตด้วย โดยทั้งนี้ ได้จัดให้มีเวทีแลกเปลี่ยนกับนักวิชาการที่มีชื่อเสียงจากต่างประเทศในประเด็นการค้าและสิ่งแวดล้อมขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข้อคิดเห็น และได้ข้อเสนอแนะที่จะเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยต่อไป

จากเวทีแลกเปลี่ยน ได้ข้อสรุปว่า ประเด็นการค้าและสิ่งแวดล้อมได้มีวิวัฒนาการสืบเนื่องมาเรื่อยๆ โดยในปัจจุบัน มีแนวโน้มเรื่องความห่วงใยในผลกระทบจากการค้าต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ทั้งในระดับพหุภาคี และระดับทวิภาคี คือมีการนำประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมมากำกับการค้า และกีดกันสินค้าที่ทำลายสิ่งแวดล้อม แต่อย่างไรก็ตาม แนวคิดนี้ได้ขัดแย้งกับมุมมองของการค้าเสรี ที่เชื่อว่าไม่ควรให้มีการกีดกันทางการค้าใดๆ เกิดขึ้น ซึ่งมักนำไปสู่ข้อพิพาท และก็มีแนวโน้มที่ประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมจะไม่ได้รับการแก้ไขและตกไปจากเวทีเจรจามากขึ้น

สำหรับระดับทวิภาคี ได้มีการกำหนดให้นำประเด็นสิ่งแวดล้อมเข้ามาอยู่ในการเจรจาด้วย โดยเฉพาะกรณีการเจรจาข้อตกลงการค้าของประเทศสหรัฐฯ กับประเทศคู่เจรจา เนื่องจากกฎหมายของประเทศสหรัฐฯ ได้มีการกำหนดให้ทำการทบทวนด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Review) กับทุกข้อตกลงที่เจรจา ซึ่งต้องผ่านกระบวนการรับฟังความเห็นของประชาชนด้วย ซึ่งในส่วนของประเทศไทยนั้นสาเหตุที่ได้มีการศึกษาวิจัยในด้านการทบทวนด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Review) ดังกล่าว เกิดขึ้นจากความสนใจและเห็นความสำคัญของสำนักงานกองทุนเพื่อส่งเสริมการวิจัยจึงทำให้เกิดกระบวนการวิจัยในโครงการนี้ ในด้านเอกสารการทบทวนด้านสิ่งแวดล้อมที่ผ่านมา พบว่าสหรัฐฯ มักจะมีข้อสังเกตที่ค่อนข้างกว้าง และมีข้อสรุปว่าการทำการค้าเสรีไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่น่าเป็นห่วงแต่อย่างใด ทั้งที่ในความเป็นจริง ก็พบว่าเกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่ทำให้เกิดข้อพิพาทขึ้น ในบางเขตการค้าเสรีแล้ว เช่น NAFTA เป็นต้น

ประเด็นสิ่งแวดล้อมในการเจรจาการค้าเสรีระดับทวิภาคีในภูมิภาคอาเซียนนั้น พบว่ามักจะเน้นการยกมาตรฐานทางสิ่งแวดล้อม, การบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ และการเน้นการสร้างความร่วมมือกันในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม แต่อย่างไร สหรัฐฯ ก็มักจะแฝง

การกีดกันทางการค้าเอาไว้ด้วย โดยจะออกมาในรูปแบบของการให้ประเทศคู่เจรจามีการบังคับใช้และปรับปรุงกฎหมายเพื่อยกมาตรฐานสิ่งแวดล้อมให้สูงขึ้นแทน

สำหรับการเจรจาการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐนั้น ได้มีข้อเสนอจากเราที่ว่า ไทยควรให้ความสนใจกับประเด็นมลพิษทางน้ำ, อากาศ, ของเสียอันตราย, และผลกระทบทางความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นพิเศษ โดยเฉพาะที่เกิดจากกิจกรรมต่างๆ เช่น การทำไม้, การทำเหมืองแร่, การค้าสัตว์ป่า, การท่องเที่ยว เป็นต้น นอกจากนี้ ไทยก็ควรทำการศึกษาทบทวนสิ่งแวดล้อม เช่นเดียวกับที่สหรัฐทำด้วย และหากพบว่าประเด็นข้อห่วงใยใด ก็ควรสร้างให้เกิดแรงกดดันขึ้น โดยวิธีเชื่อมโยงความร่วมมือไปยังองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ระหว่างประเทศ หรือองค์กรระหว่างประเทศอื่นๆ และนำประเด็นเหล่านั้นไปเสนอยังสภาสูงของสหรัฐเพื่อสร้างแรงกดดันอีกทางหนึ่งด้วยเช่นกัน โดยทั้งนี้ จุดมุ่งหมายไม่ใช่เพื่อคัดค้านเขตการค้าเสรี แต่เพื่อมุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือในการยกมาตรฐานอุตสาหกรรมและให้การดูแลคนงานมีความปลอดภัยยิ่งขึ้นด้วย

Excerpt

The main objective of the report entitled “Thailand’s Environmental Review: to Ensure its Preparedness for Thai-US Free Trade Negotiation” is to analyze and assess the potential social and environmental impact of the Thai-US Free Trade Agreement. This is to formulate Thailand’s position in the negotiations with the US and will also help provide further direction and guidelines for the improvement of Thailand’s environmental management in general. One of the research activities was the setting up of a discussion forum with well-known foreign academics to exchange views on trade and environmental issues. The exchange of relevant information, opinions and suggestions will be of great benefit to the research.

It is clear from the discussion forum that trade and environmental issues have an evolving relationship. The current tendency reflects an increased concern about the impact of trade on the environment, both at bilateral and multilateral levels. Environmental concerns have become a determinant of trade barriers, in particular for goods that destroy the environment. However, this idea runs contrary to the impetus for trade liberalization, which requires in free and unrestricted trade. Debates on trade and the environment have generally led to disputes. It is likely that environmental issues will not be properly addressed, and will increasingly tend to be left off the negotiation’s agenda.

At the bilateral level, the environmental issue is one of the agenda items, in particular in negotiations between the US and its partners. This is due to the fact that every US negotiated agreement must be fully consistent with the environmental review, as expressed in US environmental laws, and must undergo a process of public hearings and discussions. As far as Thailand is concerned, the moving force behind the research on the national environmental review was the Thailand Research Fund (TRF) which has shown a keen interest in this issue and realized the importance of the said issue. In examining the documentation of the US environmental review, it is found that, in its general observations, the US has come to the conclusion that trade liberalization has had no impact on environmental concern. However, it is known that free trade has had negative repercussions on the environment, which has brought about disputes in a number of free trade areas such as NAFTA.

As for environmental issues in the bilateral free trade negotiations in the ASEAN region, it is often found that a special emphasis is put on high-level protection of

environmental standards, efficient environmental laws enforcement, and on cooperation in environmental development. However, the US environment-related trade barriers are implicitly expressed through the requirements on its negotiation partners to enforce and improve their national environmental laws with the view to raising their respective environmental standards.

As for the free trade negotiation between Thailand and the US, the discussion forum made a number of suggestions. The forum recommended that Thailand pay special attention to environmental problems such as water pollution, air pollution, hazardous wastes, and other environmentally related impacts on bio-diversity, and to polluting activities such as forestry, mining, animal trade and tourism. It was also of the opinion that Thailand should conduct an environmental review like in the case of the US. Should any issue of concern be identified, the necessary pressure would have to be exercised. Such undertaking could be collectively realized in collaboration with international NGOs or international organizations. Those issues of concern could also be brought to the attention of the US Congress to create additional pressure. The objective of this undertaking is not to oppose the setting up of free trade areas but rather to enhance cooperation in the efforts to upgrade industrial standards and labour safety.